Otto Schneid
Papers

30:9

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/ottoschneid30_9

Otto Schneid:

The Paintings of the Synagogue of Dara-Europos.

Summary.

הפרשה הראשונה נותנת סקירה דיסקריפטיבית ופרוש לציורים הבודדים
על סמך התנ"ך ומקורות אחרים. בשניה מנותחים בעיקר הקשרים בין הנושאים. האילוסטרציה
לתנ"ך הקדומה הזאת קולט אפיה הלאומי הנבדל ע"י גבולותיה התימטיים. הם מתחי-
לים רק עם אבות האומה העברית, מספרים קטעים קטעים את תולדותיה ומסתיימים
במעין קטע משפחתי ומחולי וקרוב ביחוד ללב יהודי הגולה הבבלית. הראשון בנושאים הוא עם
ישראל בעצמו, המופיע בדרך סמלית, כגפן, ובדמויות שלשת אבותיו. השני הוא משה,
המופיע בארבע דמויות מונומנטליות: ליד הסנה, בהר סיני, כקורא את התורה באזני העם
ולבסוף אחרי מותו; חיין ומעשיו מסופרים עוד, בספורים של הצלתו בילדותו ושל יציאת
מצרים. הנושא השלישי הוא אהרן והכהונה. הרביעי תולדות ארון-הברית ושמואל.
~~השביעי חזון יחזקאל של תחית העצמות. השמיני המעשה במרדכי ואסתר~~ החמישי: תולדות
שאול, דוד ושלמה. הששי מעשי אליהו הנביא. השביעי חזון יחזקאל של תחית
העצמות. השמיני המעשה במרדכי ואסתר. ברם, נושאים אלה מוסיפים להתחבר
ליחידות יותר מקיפות: משה, אהרן ושמואל הם יחידה רבתי כמו (תהלים צ"ט, ו') וכן
מתקשרים אליהו ויחזקאל ע"י חזונות תחיה. הכוונה המקשרת שאול, דוד, ושלמה
היא תהלת בית דוד כיסוד הרעיון המשיחי. אליהו, חלוץ משיח העתיד, הוא גשר
בין המחזות הבודדים-המשיחיים ובין מחזות התחיה. וקשר מקיף עוד יותר בין

ביחידה משה-אהרן-שמואל ובין מחזורי המשיחות והתחיה נוצר ע"י משיחת דוד ע"י
שמואל. ברקע של הטריבה בלאט ניכרות מגמות ארכאיות. הופעת משה אחרי מות
והתחיות האינדיווידואליות והקולקטיביות מטרתן לעודד את האמונה בתחית המתים,
ע"מ להלחם בצדוקים שכפרוה. בצלות העם המרובות מדגישות את פעולת ההשגחה,
ע"מ לחזק את האמונה באלהי האבות ויכולתו, כנגד הזרמים הפילוסופיים-הדתיים
של התקופה, ביחוד כנגד הגנוסטיציזם. — בפרשה השלישית, "הדמויות", ניתן נתוח
הופעות האנשים והאלמנטים של נוף ומובא חומר להשוואה כבסיס לריקונסטרוקציה
של ההתפתחות. הרביעית עוסקת בצורה, ברשמים הויזואליים וגורמיהם. ראשון
הפרקים המוקדשים לבעיות ההתפתחות מבוסס על קביעת שני ~~ציורים~~ כיוונים בתוך ציורינו.
אחד הוא אבסטרקטי-דקורטיבי-סמלי והוא הדתי-הלאומי. תמונת הגפן כסמל ישראל,
הראות אברהם רק מצד אחורין ורבוי ארכיטקטורות ודוממים אחרים שייכים לכאן;
עיקר הכיוון הזה היא ה-Ouverture הבלתי פיגורלית ליציאת מצרים: בית
מבוצר ושערו פתוח, מטר המן מהשמים ושני העמודים של העשן ושל האש, המעידים
להדריך את העם במדבר, מכריזים על הבאות. הכיוון השני, ה"מתבולל", הוא
הפיגורלי ושיא סגולותיו באקספרסיביות של ציור תחית העצמות. כשם שמקומה
הגיאוגרפי של דורא הוא בין העולם ההלניסטי והרומי ובין תחומי התרבויות האסיאתיות,
כן מסמנת אמנותה עובדה רבת הערך במוצאי העתיקה ולפני עלות שחר האמנות
הביזנטית". במקום שלטון החלל ושלשת הממדים, האפייני לעתיקה, משתרר כאן הקו"

והשטח ואת מקום הנטורליזם ההלניסטי והרומי בגדר הטפס הסגנון והקצור הסכמי, שישתלטו במאות הבאות. הופעת הרים מסוגננים וקונוונציונאליים אמנם מובנת בארץ שפלה, אבל גם בארצות הרריות היא תדירה. היא מסתברת מקדושת הרים בעיני העמים ומהקונסרוואטיביות היתרה בהחלפה האמנותית של דבר קדש; הופעה מקבילה ניכרת גם בציור עצים. מציאות ציור יהודי במוצאי ימי הקדם הניחו עוד לפני הגלות ציורינו חוקרים בודדים מרחיקי ראות ואת האמנות היהודית הזאת, שבשעתם היתה עדיין כולה היפותטית, חשבו לאחד המקורות של הנוצרית. יצירתנו וירושתה מצדיקות אותם. בדרך הטיפוס ישנו באמנות הנוצרית בין ציורינו תחנה מכרעת. כן ניתנה צורה לחלוצת מוטיבים כמו מקור החיים ועץ החיים. יתר על כן, את הראשונה באילוסטרציות לתנ"ך מזכירים פרטים רבים מהמיניאטורות הנוצריות של ימי הביניים, אשר מקורות סגנוניהם במזרח. של האמנות היהודית המאוחרת מעידה צורה אור לא פחות בהיר. ירושת הנוון האבסטרקטי-הסמלי ניכרת ביחוד בציורי כתבי (יד) יהודיים-ספרדיים, בעוד שהאקספרסיביות בולטת במיניאטורות יהודיות אשכנזיות. גם בציורים המרובים, שהיו מכסים את קירות בתי-הכנסת של עץ שבאירופה המזרחית, מתבררים ערכים אפיניים באור צורה.

Dans la Préface le titre complet:

Les Peintures de la Synagoge de Doura-Europos
par
le Comte du Mesnil du Buisson
édité par
Pontificio Istituto Biblico,Roma.

En bas de chaque planche:

By kind permission of the
Pontifical Biblical Institute

Une copie por l'Inst.Bibl.de Jerusalem.

Envoyer une copie a:
Pontificio Istituto Biblico
Piazza della Pilotta 35
Roma

The Paintings of the Synagogue of Dura-Europos.

Summary.

הפרשה

בחלק הראשון נותנה סקירה דסקריפטיבית ופרושם לציורים הבודדים מנותחים בעיקר ע"פ התנ"ך ומקורות אחרים. בשניה [illegible]

הקשרים בין הנושאים. באילוסטרציה [הדומה באופי לציורים] [illegible] נקבעת ע"י גבולותיה [illegible] הבימתיים. [illegible] אפיה הלאומי, הם מתחילים עם תולדות האבות, מספרים פרקים כמשפחתו ומחוליו, ומוצא את תולדות [illegible] נולה ומסתיימים בפרקים מן [illegible] יהודי

הגולה הבבלית. הראשון בנושאים הוא ישראל בעצמו, המופיע בדרך סמלית, כגפן, ובצמיחות [illegible]. השני הוא משה, המופיע בארבע תמונות מונומנטליות: ליד הסנה, בהר סיני, בקראו את התורה באזני העם ולבסוף אחרי מותו; חייו ומעשיו מסופרים עוד, בסיפורי הצלת ילדותו ויציאת מצרים. הנושא השלישי הוא אהרן והכהונה. הרביעי תולדות ארון-הברית ושמואל. החמישי תולדות שאול, דוד ושלמה. הששי מעשי אליהו הנביא. השביעי חזון יחזקאל על תחית העצמות. השמיני מעשה במרדכי ואסתר.

ברם, נושאים אלה מוסיפים להתחבר ליחידות יותר מקיפות: משה, אהרן ושמואל (תהלים צ"ט, ו') הם יחידה [illegible] וכן מתקשרים אליהו ויחזקאל ע"י חזונות תחיה. הכוונה המקשרת שאול, דוד ושלמה היא תהלות בית דוד. [ניסוד הרעיון המשיחי] [illegible] בין [illegible] ע"י [illegible] משיח [illegible] היחידה משה-אהרן-שמואל.

אליהו, חלוץ משיח העתיד, הוא גשר בין החזונות הבודדים המשיחיים ובין חזונות התחיה. וקשר מקשר עוד [illegible] בין היחידה משה-אהרן-שמואל

ט הערונה

ובין מחזורי המשיחות והתחיה נוצר ע"י משיחת דוד ביד שמואל. ברקע ניכרות מגמות אקטואליות: הופעת משה אחרי אותו והתחיות האינדיווידואליות והקולקטיביות באות לעודד את האמונה בתחית המתים, ע"מ להלחם בצבעים שונים בהצלות הרס המרובות מצניעות את פעולת ההגלה, ע"מ לחזק את האמונה בקרב האבות בגלות הגדולה, כנגד הזרמים הפילוסופיים-הדתיים של התקופה, ביחוד כנגד הגנוסטיציזם. — בפרשה השלישית, „הצמיחות", ניתן ניתוח הופעות האנשים והאלמנטים של נוף ומביא חמר להשוואה כבסיס לקונסטרוקציה של ההתפתחות. הרביעית עוסקת בצורה, ברשמים הוויזואליים וגורמיהם.

ראשון הפרקים המוקדשים לבעיות ההתפתחות מתבסס על קביעת שני כיוונים בתוך ציורנו. אחד הוא אבסטרקטי-דקורטיבי-סמלי, והוא בדתי-לאומי. הגפן כסמל ישראל, הראות את (תמונה) מצב האחורין ורבוי ארכיטקטורות ובמות אחרים שייכים לכאן; עיקר הכיוון הזה היא האדוורטיזה„ הבלתי-פיגוראלית של יציאת מצרים: ביד מבוצר ושרון פתוח, מטר המן מהשמים ושני העמודים של הענן ושל האש, העתידים להדריך את העם במדבר, מנצלים של הבאות. הכיוון השני, ה„מתבולל", הוא הפיגוראלי ושיאו סגנונו באכספרסיביות של ציור חיות העצמות. שם שמקורה הביאוגרפי של צורת הוא בין העולם ההלניסטי הרומי ובין תחומי התרבויות האסיאתיות, כן מסמנת אמנות עוזה רבת הלוח במוצאי המיקה ולפני שלוט שחר האמנות ה„ביזנטית". במקום שטון החלל ושלטת הממדים האפיני לעתיקה בשתרר נאן הקו והשטח ואת מקום הנטורליזם ההלניסטי-הרומי נכבש הסגנון והקצור הבסמי, שישלטו במאות הבאות. הופעת הרים מסוגננים וקונוונציונאליים אמנם מוכרת בארצות שכלה, אבל גם בארצות ברריות היא נדירה. היא מסתברת מקבוצת הרים בעיני הרמים ומהקונסרווטיביות היתרה בהחלה האמנותית של דבר נדוש; הופעה מקבילה ניכרת גם בציור עצים. מציאות ציור יהודי במוצאי ימי הקדם הניחו לפני הגלות טובי ציורינו רק חוקרים מעטים מרחיקי ראות ואומץ. האמנות היהודית הלאה, ושבשנותם היתה עדיין מלה היפותטית, חשבו אך לאחד המקורות של הנוצרית. מצבה צירתנו וירושתה מציירות אותם. בדרך לטפוס יש באמנות הנוצרית היו ציורינו תחנה מכרעת. כן עניינה דוגמא לחוצה מוטיבים כמו מקור החיים ועץ החיים.

ישר של כן, אך הראשונה באילוסטרציות

מקום המצאו	הכתבת
✓ Ro, Pl. II	~~צלום המקום~~ דורא מאוירון בשנת 1932.
✓ תרשים	תכנית הציורים ~~[illegible]~~
✓ Ro, Pl. XXI	הציורים בביתם החדש בדמשק, מעשה H. Pearson. פני קירות המערב והצפון
✓ ~~Ro, Pl XXII~~ GdBA VII-VIII 38, 11	המחיצית הדרומית של קיר המערב

עקדת יצחק	[1]	1	✓ G. de B.A. VII-VIII 1938, 24 (Aubert)	המנורה [illegible] לפני ארון הקדש
גפן, אריות, ברכות יעקב, דוד	[10, 2]	×2		דוד-אורפיוס וברכות יעקב. קטע ממס' 2 ב(תרשים). מק.
משה ומלויו	[6]	3		
משה על יד הסנה	[5]	4	✓ GdBA VII-VIII 1938, 13 (Aubert)	משה על יד הסנה (4)
משה מקבל את הלוחות. Frgm.	[7]	×5	מק.	משה מקבל את הלוחות
משה עם ספר תורה	[19]	6	✓ GdBA VII-VIII 1938, 12	משה עם ספר התורה (6)
משה אחרי מותו	[11]	×7	מק.	משה אחרי מותו.
חלום יעקב. Frgm.	[3]	×8		
יציאת מצרים	[4]	9	✓ Ro, Pl. XXIV	יציאת מצרים (9)
משפט שלמה	[8]	10		
רגלים. Frgm.	[9]	11		
אהרן ואהל מועד	[12]	12	✓ GdBA VII VIII 1938, 17 (Aubert)	אהרון ואהל מועד (12)
משה וי״ב הברחים	[13]	×13	מק.	משה וי״ב הברחים.
הובלת הארון	[14]	×14		
רגלים, חומה. Fg. [illegible]?	[15]	15		
קרב באבן עזר, כבוש הארון	[16]	×16		
צאת הארון לאחר החזרתו לישראל	[17]	* 17	✓ GdBA XII 1935, 197 (dMdB)	ארון הברית יוצא מבית דגון (17)
בית שמש	[18]	* 18	✓ GdBA IX-X 1936, 85 (dMdB)	מרכבת הפלשתים בבית שמש (18)
תחית העצמות	[20] XXIII	19	✓ GdBA, VII-VIII 1938, 4-5 (Aubert)	חזון יחזקאל (19) (משני אישי המנורה)
תרשים " "			מק.	" " (המחיצה הימנית, תרשים)
מיתת [illegible]?	[21]	×20	מק.	
שאול כשנרדם בגבעת החכילה	[22]	×21		
שאול חומל על אגג (?)	[23]	22		
אליהו בא לבית האלמנה	[24]	×23	מק.	
קרבן נביאי הבעל	[25]	×24	מק.	
המזבח, נס האש	[26]	×25	מק.	קרבן אליהו.
אליהו מחיה את בן האלמנה	[27]	×26	מק.	
משית משה מהמים	[29]	27	✓ Ro, Pl. XXIII	פרעה, המיילדות והצלת משה (27)
משיחת דוד	[30]	×28	מק.	שמואל מושח דוד.
כיבוד מרדכי	[28]	29	✓ GdBA VII-VIII (1938), 21-22	כיבוד מרדכי (29)
			✓ GdBA VII-VIII 1938, 9	המחיצית הצפונית של קיר המערב
			✓ GdBA VII-VIII 1938, 10 (Aubert)	קיר הצפון
			✓ " ,15	קטע מתמונה מס' 29

מקורות לרפרודוקציה　　　　　　　　　　התמונות

* דיוקני חנוטי פאיום (לפרק הדמויות) — Flinders Petrie: Roman Portraits and Memphis.

דיוקני [illegible] (לפרק הדמויות) — Strzygowski: Orient oder Rom.

* מצבת נרם סין. לובר, פריס (לפרק הנוף המסוגנן) — גלויה מונה (יציב)

* [illegible] . ארמיטאז', לנינגרד (לפרק הנוף המסוגנן) — Strzygowski: Asiens bildende Kunst.

קופסה סינית מהמאה הג'. שוסואין, נארא (לפרק הנוף המסוגנן) — Otto Fischer: Chines. Landschaftsmalerei

ציורי טורקיסטן המזרחית (לפרק הנוף המסוגנן) — Alb. Grünwedel: Altbudd. Kultstätten in Chines.-Turkestan

ציורי אג'אנטה, הודו (לפרק הנוף המסוגנן) — J. Griffiths: The paintings in the Buddhist Cave Temples of Ajanta.

[illegible] . מה' הגרלאסף-נאמת (לפרק הנוף המסוגנן) — A.U. Pope: A Survey of Persian Art

* מגילת אסתר ושבי, דורא אירופוס (לפרק הזמן והמקום) — The Excav. of D.E. Prel. Rep. of Sixth Season

* חזון יחזקאל בכ"י ביזנטי מהמאה הט', פריס, Nat. Bibl. 510 (לפרק הצורה באמנות הנוצרית) — O. Wulff: Altchristl. u. byzant. Kunst (Handb. d. Kstwssft).

* העתק עממי לכי ~~[illegible]~~ הגולגתא (באמנות) — Ehrenstein: Die Bibel im Bilde.

שני [illegible] כ"י עברי ממצרים. המאה ה' *. לנינגרד. (לפרק הצורה באמנות ישראל) — גלויה מונה (צבעית)

קטע כ"י עברי ממצרים. שנת 951. לנינגרד. (לפרק הצורה באמנות ישראל) — " "

* הגדת סרייבו, יוגוסלביה.

הר סיני מחזור אשכנזי. פריס. ספריה לאומית.

11
15
16

מקור הרפרודוקציה

Flinders Petrie: Roman Portraits and Memphis.
913.32
BSAE (PU) 20

Strzygowski: Orient oder Rom

כרך ח', חיבור 2 19839
קלישה מוכנה (יציב)

Strzygowski: Asiens bildende Kunst.
709.5
STRZYG (AS)

~~[Otto Fischer: Chines. Landschaftsmalerei.]~~

Strzygowski.
~~[illegible]~~ Grünwedel: Altbuddhist. Kultstätten in Chines. Turkestan.

J. Griffiths: The paintings in the Buddhist Cave Temples of Ajanta.

~~A.U. Pope: A Surv.~~
A. U. Pope: A Survey of Persian Art.

Excav. of D. E. Prel. Rep. VI
טבלה XXX, תמונה מס' 1

O. Wulff: Altchristl. u. byzant. Kunst. (Handb. d. Kunstwissft.) כרך ב', 525

Th. Ehrenstein: ~~Die Bibel im Bilde.~~ Das Alte Testament
2° 755.1
EHR (TE)

הכתובות

* מדיוקני חנוטי האווארה
(לפרשת הדמויות)

מדיוקני הקטקומבה ברומא
(לפרשת הדמויות)

[*] מצבת נרם סין. לובר, פריס.
(לפרשת הנוף המסוגנן)

~~[illegible]~~

[*] צנצנת מייקופ, קובאן. ארמיטאז', לנינגראד.
(לפרשת הנוף המסוגנן)

* ממגלת קו קאי צ'י. המאה הד' אחה"ס. מוזיאון בריט.

~~* קופסה סינית. המאה הח'. שוסואין, נארה.~~
(לפרשת הנוף המסוגנן)

* הר סיני. מחזית העולם מבעד חומי אקרנים. מוזיאון ברלין.
מציורי טורכיסטן המזרחית.
(לפרשת הנוף המסוגנן)

מציורי מערות אג'נטה, הודו.
(לפרשת הנוף המסוגנן)

טאאוגין ולבא נגאי. מני גרשאסף-נאמה.
(לפרשת הנוף המסוגנן)

[*] תבליט אשבו ושבי. דורא אירופוס.
(לפרשת הזמן והמרחב)

* חזון יחזקאל בכ"י ביזנטי מהמאה הט'. פריס, Nat. Bibl. 510
(לפרשת דורא באמנות הנוצרית)

* הערך עממי לפני הנוסח הקודם.
~~[illegible]~~
~~[illegible] באמנות ישראל~~

שני קטעי כ"י עברי ממצרים המאה ב'. לנינגראד.
(לפרשת דורא באמנות ישראל.)

קטע כ"י עברי ממצרים. שנת 951. לנינגראד.
(לפרשת דורא באמנות ישראל)

* הגדת סריבו. עמוד השער.
(לפרשת דורא באמנות ישראל)

קל. שלה מורנה (גניזה)

ק " (ק

Müller-Schlosser: Die Haggadah von Sarajewo.

הכתובות	מקורות לרפרודוקציה
x מדיוקני חנוטי באוארא* (לפרשת הצמיחה) I	2 W. M. Flinders Petrie: Roman Portraits and Memphis. טבלה VIII, התמונה H, למעלה ימין (אשה); IX " T, למעלה " (גבר)
~~מדיוקני הקטקומבה בגבמור* (")~~	~~2 Strzygowski: Orient oder Rom.~~
x מלבת נרס שין. לובר, פריס (לפרשת הנוף המסוגנן) III	אחרת ברוך. Strzyg., ע' 9*, ~~[illegible]~~ גלופה מוכנה (יציב)
3 נזכות ממייקופ, קווקאז. ארמיטאז', לנינגרד. (")	1 Strzygowski: Asiens Bildende Kunst. ע' 98, המתכות היוניות (לפי הרשימה)
~~נופסה סינית מהמאה הב'. בוסטון, נארא (")~~	4 ~~Otto Fischer: Chines. Landschaftsmalerei.~~ ( )
~~מציורי אג'אנטה, הודו ( )~~ מערות	
~~מציורי טורקסטן המזרחית* (")~~	5 ~~Alb. Grünwedel: Altbudd. Kultstätten in Chinesisch-Turkestan.~~ 0
~~מציורי מערות אג'אנטה, הודו (")~~	6 ~~J. Griffiths: The paintings in the Buddhist Cave Temples of Ajanta.~~ 0
~~טאמורין ולבא כאתי. מכ"י הגרשאסף-נאמה. אסכולה שיראז, 1589. מוזיאון קרנין (")~~	7 ~~A. U. Pope: A Survey of Persian Art.~~
x תבליט אלבו ושבי. דורא אירופוס. (לפרשת הזמן והמקום)	The Excav. at Dura Europos. Prelimin. Rep. of Sixth Season טבלה XXX, תמונה מס' 1
x חזון יחזקאל בכ"י ביזנטי, המאה הט'. פריס Bibl. Nat. 510,	O. Wulff: Altchristl. u. Byzant. Kunst. (Bibl. d. Kstgesch.)* פרק ק', ע' 525 (לפרשת דורא באמנות [illegible])
x הערך עממי לפי הכלל הקודם.	3 Th. Ehrenstein: ~~Die Bibel im Bilde.~~ Das Alte Testament im Bilde ע' 704, התמונה למטה מימין
• שני קטעי כ"י עברי ממצרים. המאה ~~[illegible]~~ הי'. לנינגראד.	(לפרשת דורא באמנות [illegible]) גלופה מוכנה (גלית)
קטע כ"י עברי ממצרים. שנת 951. לנינגראד.	" " " "
מן הגדה סרייבו. שלשת ימי בראשית הראשונים fol 1	8 Müller Schlosser
הר בחומש Ashburnham, x פריס, ~~[illegible]~~ Bibl. Nat.	Strzygowski: Asiens Bild. K. ע' 262, המאמרים [illegible]
קטע ממגלת [illegible] באי צ'י, לונדון, Brit. Mus., (לפרשת הנוף המסוגנן)	" " ע' 737